Европейски парламент
2019-2024

Комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи

2023/2113(INI)

26.10.2023

ПРОЕКТ НА ДОКЛАД

Доклад относно доклада на Комисията за върховенството на закона за 2023 г.
(2023/2113(INI))

Комисия по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи

Докладчик: София ин 't Велд

Докладчик по становище на комисията, асоциирана съгласно член 57 от Правилника за дейността:
Адриан Васкес Лазара, комисия по правни въпроси

PR_INI

Съдържание

Страница

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ.....3

ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА РЕЗОЛЮЦИЯ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ

Доклад относно доклада на Комисията за върховенството на закона за 2023 г. (2023/2113(INI))

Европейският парламент,

– като взе предвид Договора за Европейския съюз (ДЕС), и по-специално член 2, член 3, параграф 1, член 3, параграф 3, втора алинея, член 4, параграф 3 и членове 5, 6, 7, 11, 19 и 49 от него,

– като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално членовете от него относно зачитането, защитата и насърчаването на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в Съюза, включително членове 70, 258, 259, 260, 263, 265 и 267,

– като взе предвид Хартата на основните права на Европейския съюз,

– като взе предвид съдебната практика на Съда на Европейския съюз,

– като взе предвид съобщението на Комисията от 5 юли 2023 г. относно Доклада относно върховенството на закона за 2023 г. Ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз (COM(2023)0800),

– като взе предвид Регламент (ЕС, Евратом) № 2020/2092 на Европейския парламент и на Съвета от 16 декември 2020 г. относно общ режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза[1] („Регламент за обвързаността с условия за спазване на принципите на правовата държава“),

– като взе предвид Регламент (ЕС) 2021/692 на Европейския парламент и на Съвета от 28 април 2021 г. за създаване на програма „Граждани, равенство, права и ценности“ и за отмяна на Регламент (ЕС) № 1381/2013 на Европейския парламент и на Съвета и на Регламент (ЕС) № 390/2014 на Съвета[2],

– като взе предвид Всеобщата декларация за правата на човека,

– като взе предвид инструментите на ООН за защита на правата на човека и основните свободи и препоръките и докладите от всеобщия периодичен преглед на ООН, както и съдебната практика на органите по договорите на ООН и специалните процедури на Съвета по правата на човека,

– като взе предвид препоръките и докладите на Бюрото за демократични институции и права на човека, на Върховния комисар по националните малцинства, на представителя по въпросите на свободата на медиите и на други органи на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа (ОССЕ),

[1] ОВ L 433 I, 22.12.2020 г., стр. 1.
[2] ОВ L 156, 5.5.2012 г., стр. 1.

– като взе предвид Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, Европейската социална харта, съдебната практика на Европейския съд по правата на човека и Европейския комитет за социални права, конвенциите, препоръките, резолюциите, становищата и докладите на Парламентарната асамблея, Комитета на министрите, комисаря за правата на човека, Европейската комисия срещу расизма и нетолерантността, Управителния комитет за борба с дискриминацията, за многообразие и за приобщаване, Венецианската комисия и други органи на Съвета на Европа,

– като взе предвид Меморандума за разбирателство между Съвета на Европа и Европейския съюз от 23 май 2007 г. и заключенията на Съвета от 8 юли 2020 г. относно приоритетите на ЕС за сътрудничеството със Съвета на Европа в периода 2020 – 2022 г.,

– като взе предвид мотивираното предложение на Комисията от 20 декември 2017 г. за решение на Съвета относно констатирането на очевиден риск от тежко нарушение на принципите на правовата държава от страна на Република Полша (COM(2017)0835), представено в съответствие с член 7, параграф 1 от ДЕС,

– като взе предвид съответните доклади на Агенцията на Европейския съюз за основните права (FRA) от 19 юли 2022 г., озаглавен „Гражданското общество в Европа: все още под натиск“, от 8 юни 2022 г., озаглавен „Доклад относно основните права – 2022 г.“, от 19 август 2022 г., озаглавен „Protecting civic space in the EU“ (Защита на гражданското пространство в ЕС) и от 3 ноември 2022 г., озаглавен „Antisemitism – Overview of antisemitic incidents recorded in the European Union 2011-2021“ (Преглед на свързаните с антисемитизъм инциденти, регистрирани в Европейския съюз за периода 2011 – 2021 г.), както и другите ѝ доклади, данни и инструменти, по-специално информационната система на Европейския съюз за основните права (EFRIS),

– като взе предвид своята резолюция от 25 октомври 2016 г., съдържаща препоръки към Комисията относно създаването на механизъм на ЕС за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[3],

– като взе предвид своята резолюция от 1 март 2018 г. относно решението на Комисията за прилагане на член 7, параграф 1 от ДЕС във връзка с положението в Полша[4],

– като взе предвид своята резолюция от 19 април 2018 г. относно необходимостта от създаване на Инструмент за европейски ценности за подкрепа на организации на гражданското общество, които насърчават основните ценности в рамките на Европейския съюз на местно и национално равнище[5],

– като взе предвид своята резолюция от 12 септември 2018 г. относно предложение, с което Съветът се призовава да констатира в съответствие с член 7, параграф 1 от

[3] ОВ C 215, 19.6.2018 г., стр. 162.
[4] ОВ C 129, 5.4.2019 г., стр. 13.
[5] ОВ C 390, 18.11.2019 г., стр. 117.

Договора за Европейския съюз наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Унгария на ценностите, на които се основава Съюзът[6],

– като взе предвид своята резолюция от 14 ноември 2018 г. относно необходимостта от всеобхватен механизъм на ЕС за защита на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[7],

– като взе предвид своята резолюция от 7 октомври 2020 г. относно създаването на механизъм на ЕС за демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[8],

– като взе предвид своята резолюция от 13 ноември 2020 г. относно въздействието на мерките във връзка с COVID-19 върху демокрацията, принципите на правовата държава и основните права[9],

– като взе предвид своята резолюция от 10 юни 2021 г. относно ситуацията в областта на върховенството на закона в Европейския съюз и прилагане на Регламент (ЕС, Евратом) 2020/2092 относно обвързаността с условия[10],

– като взе предвид своята резолюция от 24 юни 2021 г. относно доклада на Комисията относно върховенството на закона за 2020 г.[11],

– като взе предвид своята резолюция от 8 юли 2021 г. относно създаването на насоки за прилагане на общия режим на обвързаност с условия за защита на бюджета на Съюза[12],

– като взе предвид своята резолюция от 11 ноември 2021 г. относно укрепване на демокрацията и на свободата и плурализма на медиите в ЕС: неправомерно използване на действия в рамките на гражданското и наказателното право с цел заглушаване на журналистите, неправителствените организации и гражданското общество[13],

– като взе предвид своята резолюция от 15 декември 2021 г. относно оценката на превантивните мерки за предотвратяване на корупцията, неправомерните разходи и злоупотребите със средства на ЕС и с държавни средства в случая на извънредни фондове и области на разходи, свързани с кризи[14],

– като взе предвид своята резолюция от 8 март 2022 г. относно свиващото се пространство на гражданското общество в Европа[15],

---

[6] ОВ C 433, 23.12.2019 г., стр. 66.
[7] ОВ C 363, 28.10.2020 г., стр. 45.
[8] ОВ C 395, 29.9.2021 г., стр. 2.
[9] ОВ C 415, 13.10.2021 г., стр. 36.
[10] ОВ C 67, 8.2.2022 г., стр. 86.
[11] ОВ C 81, 18.2.2022 г., стр. 27.
[12] ОВ C 99, 1.3.2022 г., стр. 146.
[13] ОВ C 205, 20.5.2022 г., стр. 2.
[14] ОВ C 251, 30.6.2022 г., стр. 48.
[15] ОВ C 347, 9.9.2022 г., стр. 2.

– като взе предвид своята резолюция от 10 март 2022 г. относно принципите на правовата държава и последиците от решението на Съда на ЕС[16],

– като взе предвид своята резолюция от 19 май 2022 г. относно доклада на Комисията относно върховенството на закона за 2021 г.[17],

– като взе предвид своята резолюция от 9 юни 2022 г. относно принципите на правовата държава и потенциалното одобрение на полския национален план за възстановяване[18],

– като взе предвид своята резолюция от 15 септември 2022 г. относно предложението за решение на Съвета за констатиране, в съответствие с член 7, параграф 1 от Договора за Европейския съюз, на наличието на очевиден риск от тежко нарушение от страна на Унгария на ценностите, на които се основава Съюзът[19],

– като взе предвид своята резолюция от 15 септември 2022 г. относно положението на основните права в Европейския съюз през 2020 и 2021 г.[20],

– като взе предвид своята резолюция от 20 октомври 2022 г. относно принципите на правовата държава в Малта, пет години след убийството на Дафне Каруана Галиция[21],

– като взе предвид своята резолюция от 20 октомври 2022 г. относно нарастващите престъпления от омраза срещу ЛГБТИК+ лица в Европа в контекста на неотдавнашното хомофобско убийство в Словакия[22],

– като взе предвид своята резолюция от 10 ноември 2022 г. относно расовата справедливост, недискриминацията и борбата с расизма в ЕС[23],

– като взе предвид своята резолюция от 24 ноември 2022 г. относно оценката на спазването от страна на Унгария на условията, свързани с принципите на правовата държава в съответствие с Регламента относно обвързаността с условия и актуално състояние на унгарския план за възстановяване и устойчивост[24],

– като взе предвид своята резолюция от 30 март 2023 г. относно Доклада относно върховенството на закона за 2022 г. Ситуация в областта на върховенството на закона в Европейския съюз[25],

---

[16] ОВ C 347, 9.9.2022 г., стр. 168.
[17] ОВ C 479, 16.12.2022 г., стр. 18.
[18] ОВ C 493, 27.12.2022 г., стр. 108.
[19] Приети текстове, P9_TA(2022)0324.
[20] Приети текстове, P9_TA(2022)0325.
[21] Приети текстове, P9_TA(2022)0371.
[22] Приети текстове, P9_TA(2022)0372.
[23] Приети текстове, P9_TA(2022)0389.
[24] Приети текстове, P9_TA(2022)0422.
[25] Приети текстове, P9_TA(2023)0094.

– като взе предвид доклада на анкетната комисия PEGA и резолюцията и препоръките на комисията PEGA[26],

– като взе предвид докладите за обратна информация, докладите от командировки, въпросите с искане за писмен отговор и отговорите на своята Група за наблюдение на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права (DRFMG)[27],

– като взе предвид член 54 от своя Правилник за дейността,

– като взе предвид становището на комисията по правни въпроси,

– като взе предвид доклада на комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи (A9-0000/2023),

Съдебни системи

1. отново заявява, че независимата съдебна система е гръбнакът на принципите на правовата държава, тъй като тя е предпоставка за ефективни правни средства за защита, когато правата и свободите не се предоставят или са нарушени; подчертава, че независимата и ефективна съдебна система е от жизненоважно значение за прилагането на правото на ЕС, като се има предвид, че Комисията разчита на националните съдебни органи за прилагане на правото на ЕС; изразява загриженост, че тази „презумпция за спазване“ се превръща в „привидно спазване“, когато Комисията пренебрегва недостатъците на националните съдебни органи; отбелязва със загриженост, че макар някои съдебни системи да са стабилни на теория, в някои случаи те не са защитени срещу обсебване на държавата, политическа намеса или непотизъм; осъзнава, че това е трудно да се установи само чрез оценка на формалните структури; поради това настоятелно призовава Комисията да извършва по-качествен анализ, включително на контекстуални елементи;

2. отбелязва, че Комисията констатира големи различия между държавите – членки на ЕС, по отношение на независимостта и гаранциите на съдебната власт; отбелязва, че в доклада се споменават редица положителни инициативи и текущ напредък по отношение на съдебните съвети, по-специално в Люксембург, Нидерландия, Португалия, Италия, Швеция, Финландия и Унгария; подчертава обаче, че независима оценка показва, че от четирите „амбициозни етапни цели“, свързани с независимостта на съдебната система в Унгария, само една може да се счита за напълно изпълнена[28]; отбелязва, че Комисията счита, че все още се налага справяне с опасенията относно съдебните съвети в Полша, Словакия, България, Испания и Кипър; отбелязва със загриженост, че дисциплинарните производства

[26] Приети текстове, P9_TA(2023)0244.
[27] За всички дейности по мониторинг на групата DRFMG вж. https://www.europarl.europa.eu/committees/en/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662
[28] Унгарски хелзинкски комитет, *„Updated summary assessment on Hungary’s compliance with the four super milestones aimed at restoring the independence of the judiciary“* (Актуализирана обобщена оценка на спазването от страна на Унгария на четирите амбициозни етапни цели, насочени към възстановяване на независимостта на съдебната власт), 9 октомври 2023 г.

могат да се използват като средство за ограничаване на независимостта на съдебната власт, какъвто е случаят в Полша и България; отбелязва, че Комисията най-накрая е завела дело срещу Полша пред Съда на Европейския съюз (Съда на ЕС) за нарушения на правото на ЕС от страна на нейния Конституционен съд;

3. отбелязва, че Комисията счита, че докато някои държави членки, включително Финландия, Австрия, Словения, Кипър, Швеция и Унгария, са предприели или обявили инициативи за подобряване на процедурите за назначаване на съдии и функционирането на върховните съдилища, продължават да съществуват предизвикателства при назначаването на високопоставени съдии в Малта, Гърция, Литва, Латвия и Ирландия; подчертава, че в Полша продължават да съществуват сериозни опасения във връзка с назначените преди това съдии във Върховния съд, включително неговия първи председател, и във връзка с продължаващото неизпълнение на преюдициално заключение на Съда на ЕС относно назначаването на съдии в Колегията за извънреден контрол; отбелязва, че Комисията счита, че в Словакия престъплението злоупотреба със закона, въведено за съдиите по отношение на техните съдебни решения, продължава да поражда опасения, тъй като има отрицателно психологическо въздействие върху съдиите и е обременяващо за разследващите органи;

Корупция

4. отново заявява, че корупцията е сериозна заплаха за принципите на правовата държава и подкопава сериозно доверието в демокрацията и равенството пред закона; призовава държавите членки да направят осезаемо повече за изкореняването на корупцията;

5. изразява съжаление, че въпреки че всички държави членки разполагат със стратегии за борба с корупцията, възприятията за корупция се различават значително в рамките на ЕС, като Дания, Финландия, Швеция и Нидерландия са сред най-слабо корумпираните, докато възприеманите равнища на корупция в България, Малта, Унгария, Гърция и Словения са тревожни[29]; също така отбелязва със загриженост, че Комисията счита, че някои държави членки, като България, Малта, Унгария, Гърция и Словения, все още не са постигнали стабилни резултати в разследването и наказателното преследване на случаи на корупция по високите етажи на властта, които да водят до окончателни присъди, имащи възпиращ ефект;

6. подчертава, че правителствата на държавите членки и длъжностните лица на ЕС следва да дадат пример, като се въздържат от каквито и да било корупционни практики, и че не следва да има правителствена или политическа намеса в разследванията за корупция; посочва, че длъжностните лица на ЕС също могат да участват в корупция, както се вижда от „Катаргейт“, поради което отправя отново искането си годишният доклад да обхваща и институциите на ЕС;

7. осъжда факта, че Малта продължава да прилага своята схема за гражданство срещу инвестиции, което представлява сериозен риск за корупция и други

[29] Transparency International, *Индекс на възприятието на корупцията*, 31 януари 2023 г.

престъпления, особено с оглед на мерките, предприети от няколко други държави членки, за да се гарантира премахването на схемите за предоставяне на гражданство срещу инвестиции; отново потвърждава своята позиция, че Комисията следва да използва прерогативите си, за да предложи законодателство и да инициира законодателна забрана на ЕС за всички схеми за гражданство срещу инвестиции в ЕС;

8. счита, че членството в Европейската прокуратура следва да бъде предварително условие за получаване на средства от ЕС; отново призовава за разширяване на мандата на Европейската прокуратура;

9. отбелязва, че корупцията може да включва национални органи, включително съдебни и полицейски органи, които са самите органи, от които се очаква да се борят с нея; счита, че органите на ЕС, например Европол, биха могли да играят важна роля в разследването на корупцията и осигуряването на доказателства, но че изискването за национално одобрение на участието на Европол е пречка; призовава за укрепване на мандата на Европол, за да му се даде възможност да разследва случаи на корупция като описаните по-горе;

Независими органи

10. подчертава, че принципите на взаимозависимост и взаимоограничаване могат да функционират само когато омбудсманите, националните институции за правата на човека, одитните служби, органите по въпросите на равенството и всички други независими органи са в състояние да функционират и имат достатъчно широки мандати, независимост и подходящо финансиране;

11. отбелязва, че Комисията счита, че положението се различава значително в отделните държави членки, като някои промени в правилната посока са в Кипър, Словакия, Люксембург, Португалия, Словения и Полша, като продължават да съществуват предизвикателства в Литва, Унгария и Хърватия, а в Италия, Чехия, Малта и Румъния изобщо не е създадена национална институция за правата на човека, със закъснения при назначенията в различни независими органи в България, Испания и Австрия, и Полша, която излага на риск ефективното функциониране на Върховната сметна палата; отбелязва с голяма загриженост неотдавнашните събития в Гърция, където независими органи, като например гръцкият орган за сигурност и неприкосновеност на съобщенията (ADAE) и гръцкият орган за защита на данните, са подложени на все по-голям натиск поради работата си във връзка с незаконното използване на шпионски софтуер, като членовете на управителния съвет на ADAE наскоро бяха заменени прибързано от гръцкия парламент, очевидно поради предстоящото решение на ADAE да наложи глоба на гръцката разузнавателна агенция;

Медиен плурализъм и свобода на медиите

12. подчертава, че без плурализъм и свобода на медиите демократичният живот и принципите на правовата държава не могат да оцелеят;

13. подчертава значението на прозрачността на собствеността върху медиите; отбелязва, че Комисията констатира, че след доклада относно върховенството на закона за 2022 г. в Гърция, Люксембург и Швеция е прието ново законодателство за повишаване на прозрачността на собствеността върху медиите или за подобряване на обществената достъпност на информацията за собствеността върху медиите и че това законодателство е укрепено в Кипър, докато в България, Чехия и Франция все още предстои промяна; отбелязва също така, че Комисията счита, че медийните регулатори не са защитени с достатъчни гаранции срещу неправомерно политическо влияние и че органите не разполагат с ресурси, особено в Унгария, Словения, Полша, Гърция и Румъния;

14. подчертава значението на редакционната независимост на обществените медии и задължението на всички държави членки да я зачитат;

15. призовава Съвета и Комисията да осигурят адекватно финансиране за независима и общоевропейска качествена журналистика на национално, регионално и местно равнище;

Защита на журналистите

16. припомня, че независимата журналистика е жизненоважен елемент на демократичните принципи на правовата държава като част от основните принципи на взаимозависимост и взаимоограничаване и елемент на обществен контрол; изразява своята загриженост във връзка с умишлените опити на няколко правителства да заглушат журналисти, които разкриват нарушения;

17. изразява съжаление относно тревожните тенденции във връзка с безопасността на журналистите в няколко държави членки; отбелязва, че платформата на Съвета на Европа за насърчаване на защитата на журналистиката и безопасността на журналистите е регистрирала над 1600 сигнала за заплахи от 2015 г. насам; изразява съжаление относно сплашването на журналисти по време на предизборни кампании, както наскоро се случи при изборите в Словакия;

18. изразява съжаление, че въпреки опасенията, изразени от различни международни организации, предложените от Малта разпоредби за борба със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността, не са достатъчни за защита на работата на журналистите[30]; призовава гръцкото правителство да се справи със сериозните предизвикателства, установени от механизма за бързо реагиране в областта на свободата на медиите – обединение, което проследява, наблюдава и реагира на нарушения на свободата на печата и медиите, по-специално във връзка с произволното наблюдение, безнаказаността или престъпленията срещу журналисти, стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността, независимостта и плурализма на медиите[31]; отбелязва с голяма загриженост неотдавнашното задържане на

[30] Комисар на Съвета на Европа по правата на човека, *писмо до председателя на Камарата на Малта*, 26 септември 2023 г.

[31] Международен медиен институт, *„Murdered, surveilled and sued: decisive action needed to protect journalists and salvage press freedom in Greece“* (Убивани, наблюдавани и съдени: необходими са решителни действия за защита на журналистите и спасяване на свободата на печата в Гърция),

репортер от френските органи, очевидно с цел разкриване на нейните източници, както и незаконното подслушване на нидерландски журналист, работещ за De Corresponding;

19. призовава институциите на ЕС да постигнат бързо споразумение относно амбициозна директива за борба със стратегическите съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността; призовава Комисията да проучи възможността за допълнително законодателство, за да бъдат обхванати всички случаи на стратегически съдебни производства, насочени срещу участието на обществеността;

20. решително осъжда липсата на сериозно разследване на убийството на Йоргос Караиваз; отбелязва, че двамата предполагаеми извършители са били арестувани повече от две години след убийството въз основа на доказателства, които изглежда са били на разположение на полицията през цялото време; счита, че организаторът на убийството все още не е установен; отбелязва, че Караиваз – като Дафне Каруана Галиция и Ян Куциак – е разследвал корупцията и престъпността и може да си е спечелил врагове на високи постове, включително в политически кръгове; посочва, че заподозреният организатор на убийството на Дафне Каруана Галиция все още не е съден, нито органите са разгледали по адекватен начин всички случаи на корупция и престъпления, разследвани от нея;

21. осъжда незаконното наблюдение на журналисти, по-специално чрез шпионски софтуер; изразява разочарование от отказа на Комисията да изпълни всички препоръки на специалната анкетна комисия Pegasus и го счита за бездействие; посочва, че в нито един от стотиците случаи на злоупотреба с шпионски софтуер срещу журналисти, активисти, политици, адвокати и други политически цели не е било въздадено правосъдие; поради това заключава, че противно на предположението на Комисията, много национални органи нито желаят, нито са в състояние да разгледат въпроса, като оставят жертвите без ефективни правни средства за защита, а демокрацията – незащитена; изразява дълбока загриженост относно възпиращия ефект на безнаказаността на злоупотребата с шпионски софтуер срещу журналисти и техните източници;

22. подчертава, че последиците от незаконното използване на шпионски софтуер са много по-силно изразени в държавите членки, в които органите, обикновено натоварени с разследването и предоставянето на правна защита на жертвите и подвеждането под отговорност, са обсебени от държавата, и където съществува криза в областта на върховенството на закона и независимостта на съдебната власт е застрашена в степен, в която не може да се разчита на националните органи; поради това призовава Комисията да въведе конкретен и специфичен за всяка държава мониторинг и препоръки, свързани с незаконното използване на шпионски софтуер от страна на държавите членки, в доклада относно принципите на правовата държава, като направи оценка на способността на държавните институции да предоставят правна защита на жертвите;

Прозрачност и достъп до информация

23. изразява съжаление относно продължаващите трудности, пред които са изправени множество граждани, журналисти и парламентаристи в много държави членки при получаването на информация и достъпа до документи; подчертава, че твърде често публичните органи умишлено осуетяват достъпа до информация и документи, например чрез непропорционално забавяне на решенията или предоставяне само на изкуствен достъп чрез частично представяне на информация;

Пространство на гражданското общество

24. признава решаващата роля на гражданското общество и стабилното гражданско пространство за утвърждаването и защитата на принципите на правовата държава и отново призовава за отделяне на специална глава за състоянието на гражданското общество в държавите членки; отбелязва, че Комисията констатира, че Малта, Ирландия, България, Литва и Германия са обявили или са започнали усилия за подобряване на рамката за гражданското общество, и счита, че гражданското общество среща особени предизвикателства в Кипър, Гърция, Испания, Италия и Франция, както и продължаващи сериозни системни ограничения в Унгария и Полша; призовава всички държави членки да приемат организациите на гражданското общество като важни заинтересовани страни в демократичния живот и да създадат благоприятна среда за гражданското общество;

25. призовава Комисията да продължи да инвестира, чрез специално финансиране, в изграждането на капацитет за организациите на гражданското общество за наблюдение и докладване относно положението с принципите на правовата държава в държавите членки, както и да гарантира подходяща защита на организациите на гражданското общество, които участват в този процес;

Защитата на малцинствата

26. отбелязва, че отстъплението от демокрацията и принципите на правовата държава и подкопаването на правата на малцинствата често вървят ръка за ръка, като още веднъж подчертава необходимостта от всеобхватен подход към наблюдението на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в бъдещите доклади; изразява съжаление относно липсата на напредък в защитата на малцинствата в целия ЕС; осъжда речта на омразата, включително от правителствени или политически служители, срещу малцинствени групи;

27. призовава държавите – членки на ЕС, да превърнат защитата на правата на ЛГБТИК+ лицата в реален и междусекторен приоритет във всички области на политиката; призовава Комисията да използва всички налични средства, за да гарантира, че правата на ЛГБТИК лицата се зачитат в целия ЕС, включително използването на производства за установяване на нарушение срещу държавите членки; призовава държавите членки да вземат предвид 12-те препоръки на Управителния комитет на Съвета на Европа за борба с дискриминацията, за многообразие и за приобщаване относно борбата с престъпленията от омраза

срещу ЛГБТИК+ лицата, както и препоръките на Европейската комисия срещу расизма и нетърпимостта[32]; отбелязва неотдавнашния румънски проект на закон, който има за цел да спази решението на Съда на ЕС по делото *Coman* от 2018 г.[33], както и критиките, че проектът на закона изпълнява това решение само много тясно и не гарантира равни права за еднополовите двойки[34];

28. отново потвърждава, че правата на жените са права на човека и че нищо не може да оправдае влошаване на правата и автономността на жените; осъжда по-специално нападението срещу сексуалното и репродуктивното здраве и правата на жените и момичетата, което се извършва в няколко държави членки; счита, че правото на безопасен и законен аборт следва да бъде установено в Хартата на основните права;

29. призовава Комисията да включи специален нов стълб за защита на малцинствата в следващия доклад, като посочи всички форми на ксенофобия, расизъм, антисемитизъм, ислямофобия, антиромски нагласи и ЛГБТИК фобия във всички държави членки;

30. изразява разочарованието си от бавните действия на Комисията по отношение на неспазването на законодателството за основните права и съдебната практика от страна на държавите членки; отхвърля тълкуването на Комисията, че отказът на националните органи да изпълнят решенията на Съда на Европейския съюз и на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по дела, свързани с основните права, следва да се счита за „отделни случаи“ и да не се разглежда чрез производства за установяване на неизпълнение на задължения; настоятелно призовава Комисията, в качеството си на пазител на Договорите, да поеме своята отговорност за прилагането на правото на ЕС в областта на правата на човека и да не разчита на „прилагане от страна на частноправни субекти“;

Междусекторни заключения относно състоянието на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в ЕС

31. изразява дълбоката си загриженост, с оглед на горепосоченото, че демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в целия ЕС се подкопават; подчертава, че като се има предвид, че настоящото положение, представено в доклада на Комисията относно върховенството на закона, разкрива много тревожни събития, положението изглежда още по-тревожно, когато се вземат предвид други независими доклади и източници; подчертава, че макар някои държави членки да са пример за защита и насърчаване на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права в един взаимозависим и

[32] Съвет на Европа, Управителен комитет за борба с дискриминацията, за многообразие и приобщаване, Тематичен преглед на изпълнението на Препоръка CM/Rec (2010)5, 14 септември 2023 г.;Съвет на Европа, Европейска комисия срещу расизма и нетърпимостта, Обща политическа препоръка № 17 на ЕКРН относно предотвратяването и борбата с нетолерантността и дискриминацията срещу ЛГБТИ лицата, 28 септември 2023 г.

[33] Решение на Съда от 5 юни 2018 г., преюдициално запитване на основание член 267 ДФЕС от Curtea ConstituȚională (Конституционния съд на Румъния), ECLI:EU:C:2018:385.

[34] Euractiv, *„Romanian LGBTQ+ community wants equal rights, not special conditions“* (Румънската ЛГБТК+ общност иска равни права, а не специални условия), 22 септември 2023 г.

отворен Европейски съюз, подкопаването на тези ценности в други държави членки компрометира и възпрепятства институциите на ЕС и влошава положението в ЕС като цяло;

Прилагане на правото на ЕС

32. отбелязва, че правилното прилагане на цялото право на ЕС само по себе си е предварително условие за Съюз, основан на принципите на правовата държава; осъжда понякога откритото и безогледно неспазване от страна на няколко държави членки на правото на ЕС в различни области, като например предоставянето на убежище, прилагането на санкции и правото в областта на правата на човека; подчертава, че това рискува да превърне ЕС в зона на беззаконие, в която някои държави членки се чувстват по-равнопоставени от други, а правата и свободите на гражданите на ЕС не са еднакво защитени;

33. припомня на Комисията, че тя е преди всичко пазител на Договорите; подчертава, че изготвянето на доклад не е достатъчно, за да укрепи нашия Съюз, основан на принципите на правовата държава, но че докладът следва да доведе до конкретни действия по правоприлагане, особено когато препоръките не се спазват изцяло;

34. изразява дълбоко съжаление във връзка с факта, че Комисията не предприема по-решителни действия за прилагане на правото на ЕС; поради това призовава Комисията да увеличи броя на новите производства за установяване на неизпълнение на задължения и да даде тласък на образуваните производства за установяване на неизпълнение на задължения с по-голяма дързост и неотложност; призовава Комисията да не използва диалога с държавите членки или процедурата по EU Pilot като начин, за да се избегне образуването на действителни производства за установяване на неизпълнение на задължения; призовава Комисията да преразгледа своята политика, която няма основание в Договорите, да не използва искове за установяване на нарушение за „индивидуални“ случаи, тъй като тази политика доведе до сериозно лишаване от права за гражданите в целия ЕС, особено когато техните правителства отказват да спазват правото на ЕС или решенията на Съда на ЕС, тъй като повечето от тези случаи не са индивидуални, а разглеждат стратегически и основни въпроси;

35. отбелязва трайния проблем с непълното изпълнение на решенията на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), като отбелязва неотдавнашните решения на Комитета на министрите на Съвета на Европа[1]; приветства включването на системните показатели за изпълнението на водещите решения на ЕСПЧ в доклада относно върховенството на закона след изданието му за 2022 г.; въпреки това призовава Комисията да създаде информационно табло, предназначено за наблюдение на изпълнението на всяко от решенията на Съда на ЕС и на ЕСПЧ, свързано с демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, и да го интегрира изцяло в годишния доклад относно върховенството на закона; призовава държавите членки незабавно да изпълнят висящите съдебни решения и призовава Комисията да направи оценка на последиците за спазването на правото на ЕС и да предприеме действия за установяване на неизпълнение на задължения, когато е необходимо;

Докладът относно върховенството на закона като инструмент

36. признава, че докладът относно върховенството на закона се е превърнал в еталон за работата на институциите на ЕС по въпросите на върховенството на закона в ЕС и в конкретни държави членки;

37. признава, че докладът на Комисията относно върховенството на закона е станал по-всеобхватен от създаването си през 2020 г.; изразява съжаление обаче, че изданието на доклада за 2023 г. не беше значително разширено чрез добавяне на всеобхватен нов стълб; отново заявява своята позиция, че докладът следва да обхваща пълния набор от ценностите по член 2 от ДЕС, тъй като те не могат да се разглеждат самостоятелно; призовава Комисията да разшири обхвата на доклада през следващата година;

38. изразява загриженост, че Комисията, в усилията си за фактологичност и безпристрастност, понякога се оказва твърде дипломатична и неточна при установяването на проблеми, свързани с принципите на правовата държава в държавите членки; изразява съжаление, че използването на евфемистични формулировки и нереалистично еднаквият брой заключения и препоръки за всяка държава членка прикрива истинските различия между държавите членки; счита, че оценката на изпълнението на препоръките следва да бъде по-точна и качествена, като не разчита само на законодателни промени, но и на реални и независими доказателства за тяхното прилагане на практика; отбелязва понякога значимите различия между резюметата на главите по държави и задълбоченото съдържание на самите глави, което предполага редакционна намеса;

39. отново потвърждава, че много от тези предизвикателства биха могли да бъдат преодолени чрез включване на независима експертна група в изготвянето на доклада, тъй като тя би била по-малко обвързана от дипломатически съображения; призовава Комисията да преразгледа позицията си по този въпрос и да проучи всички възможности за включване на независими експерти в последващите издания на доклада относно върховенството на закона;

40. потвърждава, че годишният доклад относно върховенството на закона не е самоцел, тъй като наблюдението на положението не е достатъчно, а по-скоро следва да доведе до конкретни действия по правоприлагане по отношение на установените недостатъци;

Междуинституционално сътрудничество и процедури в областта на върховенството на закона

41. отбелязва текущата оценка на Съвета на неговия диалог относно принципите на правовата държава и заявената позиция на Съвета, че ще разгледа възможността за по-нататъшно междуинституционално сътрудничество в този контекст; призовава Съвета да направи диалога относно принципите на правовата държава по-приобщаващ, като покани други институции и заинтересовани страни на заседанията си, по-специално органи на Съвета на Европа, като Венецианската комисия, както и представители на Европейския парламент;

42. изразява съжаление, че досега Комисията и Съветът са отхвърляли предложението на Парламента за сключване на междуинституционално споразумение относно принципите на правовата държава; отново потвърждава готовността си да възобнови преговорите по това споразумение;

43. призовава другите институции междувременно най-малкото да проучат възможностите за по-нататъшно сътрудничество в контекста на предложения междуинституционален пилотен проект относно демокрацията, принципите на правовата държава и основните права, което би спомогнало за изграждането на доверие между институциите по практически начин, по-специално чрез споделяне на практики за наблюдение, диалог и срещи;

44. осъжда пълната липса на напредък в текущите процедури по член 7, параграф 1 от ДЕС; настоятелно призовава Съвета да разгледа всички нови събития, които засягат принципите на правовата държава, демокрацията и основните права; отново призовава Съвета да отправи препоръки в рамките на тази процедура, като подчертава, че всяко по-нататъшно забавяне на подобни действия би съставлявало нарушение на принципите на правовата държава от страна на самия Съвет; настоява ролята и правомощията на Парламента да бъдат зачитани;

45. призовава Комисията да включи, строго да наблюдава и защитава условията на демокрацията, принципите на правовата държава и основните права във всички бюджетни инструменти и процеси; във връзка с това призовава Комисията да не деблокира кохезионните фондове за Унгария, освен ако всички отключващи условия са изцяло изпълнени и съдебната система в тази държава членка може да се счита за напълно независима на теория и на практика; призовава Комисията и Съвета да продължават своевременно да прилагат Регламента за обвързване с условие за спазване на принципите на правовата държава, когато е необходимо, и да не отменят мерките, приети в случая на Унгария, докато всички етапни цели не бъдат ефективно изпълнени; призовава Комисията стриктно да проверява дали свързаните с принципите на правовата държава етапни цели в плановете за възстановяване и устойчивост на различните държави членки са изпълнени като условие за отпускане на средства, когато държавите членки отправят искания за плащане; призовава Комисията да възложи основната отговорност за прилагането на тези условия на членовете на Комисията, отговарящи за принципите на правовата държава;

°

° °

46. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция съответно на Съвета и на Комисията.